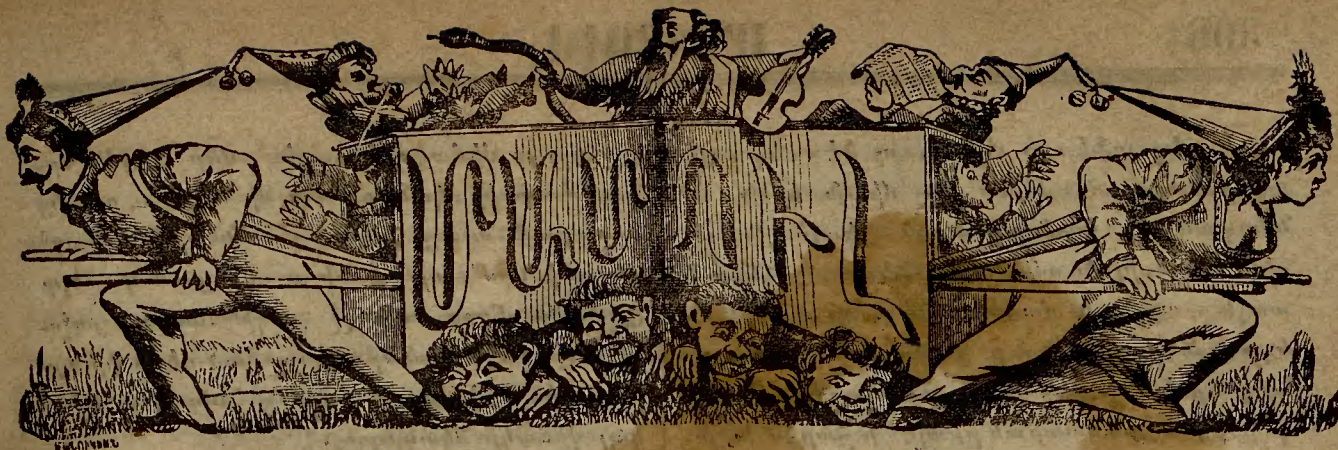

ԹԻԻ 351 2. ՏՍՐԻ Է. ՇՐՋԱՆ 1874 9 ՅՈՒՆՎԱՐ ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

Մամլոյ իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է :
 յառագրութեան տեղն է Պօլս, Զինձիրլի—խան վերի յարկ
 թիւ 18 :
 յուրս երթալիք թերթից փոստայի ծախքը առնողն վրայ է :

Շրջանին գինը գաճեկան կանխիկ 60
 Կիսաշրջանը 30
 Մէկ թիւը՝ փարսց 50
 Շտաւուցման տողն է գաճեկան 2

Հայ կաթիլից խեղդոյն նկատմամբ
 Ընդհանուր Հայոց Ազգին դժբաղդունքն էլ պէտք է ըլլայ :

Ա.

Ազգերնուս այս մասին մէջ ծագած խնդիրը արդէն քաջածանօթ ըլլալով, երկար ու բարակ խորհրդածութեանց կարծաւթիւն չունի : Բոլոր Հայ լրագիրքն աս խնդրոյն վերայ բաւական բան գրեցին, և Մամուլ ալ ետ չիկեցաւ, իբրեւ խմբագիր, աս խնդիրը պարզելէ և լուսարանելէ :

Սակայն այս օրերս յիշեալ խնդիրը երթալով ծանր կերպարանք մը առած ըլլալուն համար, հարկ է համառօտիւ մը յիշել խնդրոյն իսկութիւնը, և ապա ընդհանուր Հայ Ազգին նկատմամբ անկէջ յառաջ գալիք օգուտ և ֆրանսերուն վրայ խորհրդածել, և բոլոր Ազգին ուշադրութիւնը անոնց վրայ հրաւիրել անկողմնակալ և ճշմարտասէր ոգւով :

Արդ՝ աս Հայ կաթիլիկ ըստած հաղարդակութիւնը շատ ժամանակէ ի վեր երկուքի բաժնուած է : Աղնուադոյն, լուսամիտ և մեծագոյն մաս մը, կուգէ և կը պահանջէ իր ազգային հնաւանդ իրաւանց արտօնութեանց սովորութեանց և Հայաստանեայց և կեղեց-

ւոյ նախնական աշարողութեանց պահպանութիւնը : ասոր համար զոհողութիւններ յանձնն առնելով, անխոնջ և անձանձիր կը ճգնի, կ'աշխատի, կը կռուի, միջոցներ կը գործածէ, և արիւթեամբ և ազատամիտ ոգւով կ'արհամարհէ վատիկանի սպառնալիքները, դէմ կը դնէ Հռոմի բոլոր բանադրանաց և նզովից շանթերուն, յանձն չառնուր վատութեամբ գլուխ խոնարհեցնել անոր որ և իցէ պահանջանաց, կը մերժէ կոյր հնազանդութեան սկզբունքը, տեղի չի տար անդրալեռնականութեան պղտոր հոռանաց առջև, և վերջապէս Օսմանեան Տէրութեան հզօր պաշտպանութեամբ կը յաջողի իր իրաւունքը իր պատիւը, իր ազգային գոյութիւնը և իր ստացած և վայելած արտօնութիւնքը անվնաս պահել և յաղթանակ կանգնել :

Ասոր հակառակ, ինչ կընէ հակազդային կամ Հասունեան ըստած հատուածը : Հիմն և սկզբունք ունենալով իրեն Հռոմի Պապին ամէն կամաց, հրամանաց և բաղձանաց անդամ կոյր հնազանդութիւնը, գրականապէս կուրանայ ամենայն ազգային իրաւունք, իբրեւ հերետիկսութիւն և հերձուածողութիւն կը խորշի ամէն հայրենաւանդ սովորութիւնէ :

բանի տեղ չդնէր ոչ լեզու, ոչ ծէս, ոչ սրբազան արարողութիւն. ոչ միայն իրեն առնարգանք չի համարէր իրեն յետին մուրացիկ դեգերիլ Հռոմի արքունեաց դռներուն առջև, այլ նաև վատութեամբ կը մատնէ իր եղբայրները, զանոնք չարաչար կը զրպարտէ, կը նախատէ, և չի պատկառիր անարդգործիք և փաստաբան ըլլալէ 'ի շնորհս և յօգուտ Պապին և անդրալեռնականաց: Իր աս նպատակին հասնելու համար, անդադար կը տքնի, կը ջանայ, ամենայն ցածութիւն սիրով յանձն կ'առնու, որպէս զի իր ազգայնոց աւերակաց վրայ յաջողի կանգնել անդրալեռնականութեան գրոշակը:

Բ.

Ի՞նչ կրնայ ըլլալ ճշմարիտ հայու մը զգացմունքը այսպիսի կուռ մը առջև: Բնական է ազգային դատը վարողաց նկատմամբ համակրութիւն, իսկ զայն դրականապէս փճացնելու աշխատողաց դէմ զայրոյթ զգալ. բընական է կ'ըսեմք, վասն զի առջկանները այսպիսի սկզբամբք և ընթացքով, Հայութեան իրաւունք և պատիւը կը պաշտպանեն, և ապագային համար մեծացոյս ակնկալութիւն մը կուտան ընդհանուր ազգային միութեան, և արդէն իսկ ամբարտակ մը կանգնած են անդրալեռնականութեան բուռն հոսանաց առջև, որն որ երբեմն Հասունեանի օրով Հայ եկեղեցւոյն վրայ յարձակելու և զայն տակաւ առ տակաւ ողողելու և սղտորելու կ'սպառնար: Ազնուամիտ ազգայնոց աս խընդիրը յարուցանելէն 'ի վեր է, որ Հասունեանք կամ թէ շիտակն ըսելու համար, անդրալեռնականք, առանին խռովութեան զբաղելով, չկրցան մեր Ազգին բարեմիտներն անդամ իրենց որոգայթը ձգել, և ըստ հաճոյից լատինացնել, ինչպէս քիչ շատ յառաջ յաջողած էին, անանկ որ եթէ աս վէճը չըլլար, ո՞ր դիտէ, ի՞նչ չարիքներ գործելու չի պիտի յաջողէին մեր Ազգային եկեղեցւոյ դէմ:

Իրաց այս վիճակը ստուգիւ մեր Ազգին նըկատմամբ իրական օգուտ մը եղաւ, ուսկից ապագայն աւելի մեծ օգուտներ և ամբողջ միութիւն մ'ալ տեսնելու կը յուսայ, երբ Ազգային մասը ամբողջ յաղթանակն յաջողէր 'ի դուխ տանել: Յուզուած վէճը իր այս վիճակին մէջ թողլով, դանք հիմակուան ներկայ վիճակը նկատելու:

Գ.

Գաղղիոյ հասարակապետութեան դեսպան Մ. Վօկէյին աս վերջին անգամ մայրաքաղաքս հասնելուն, և 'ի նպատտ անդրալեռնականութեան ըրած ջանից, և նոյն իսկ դեկտ. 20/ին անձամբ առ Վեհափառ կայսրն Օսմանեան պետութեան ըրած ընտանեկան այցելութեան առթիւ բանեցուցած եղանակին վրայ, խնդիրը ծանր կերպարանք մը ստանալով, մեր համարիւն և համամիտ եղբայրը ճգերն և բազմամեայ վառատկները վըճացնելու, անոնց յաղթանակը 'ի պարտութիւն փոխելու, մեր ապահովութեան և անխռով խաղաղութեան դէմ կանգնած թումբը տապալելու, մեր ապագայ ակնկալութիւնը և ընդհանուր ազգին բարիքը խափանելու, մեր ազգայնութեան սխերիմ և վտանգաւոր թշնամի հանդիսացած անդրալեռնականութիւնը, յետ կորագլուխ պարտութեան աւելի կատաղի կերպով նորէն յարուցանելու վտանգ և երկիւղ պատճառեց: Եւ ոչ միայն այսչափ, այլ և քրիստոնեայ ազգաց իրենց պետութեան նկատմամբ ունեցած և վայելած դոյութիւնն և հաստատուն կազմուածքը 'ի հիմանց և դրականապէս սարսելու, և կրօնի և խղճի մտաց ազատութեան պատրուակաւ, ամենայն հասարակութեանց մէջ հաւանականաբար ծագելիք որ և իցէ տարաձայնութեան մէջ մէկ պաշտօնական կերպարանք հագուեցնելով, զատ զատ մարմիններ և հասարակութիւններ կազմելու օրինակ և վտանգ պատճառելու վախ մը յա-

ուսման հետևանքով, Պատրիարքարանները երկվեզ-
կերու գուռ մը բացուեցան, Հայ-Վրացիական
հասարակութեան երկուքի բաժնունեւս գա-
ղափարին համեմատ: Եւ թէպէտեւ այսպի-
սի ազգակործան եւ ամենայն քրիստոնեայ ազ-
գաց գոյութեան մնաստակար և սպառնալից
գաղափարի մը իրականացէս գործադրուե-
լուն դէմ մեր յիշեալ ողջամիտ ազգայնոց
Գերապառնիկ Պատրիարքին անցեալ գեկտ .
25 ին արքունական պալատը ըրած այցելու-
լութեան և Պաշտօնաւար Սուլթանին մա-
տուցած ազերսագրոյն վրայ, յուզուած խըն-
դիրը ուրիշ կերպարանք մ'առած ըլլալը կը
լսեմք, 'ի վերայ այն ամենայնի, իբրեւ լրա-
գիր, իբրեւ անշահասէր պաշտպան օգտի, ի-
րաւանց և պատուոյ Հայութեան, և նոյն խի-
բոլոր քրիստոնեայ ազգաց, մեզի նուիրական
պարտք կը համարինք Մամուլ արձագանքը
հնչեցնել 'ի սիրտս անոնց ամենուն, որոնք
հայրենասիրութեան ոգւով կը բարախեն, ո-
րոնք կղզան Հայութեան հեռաւոր և մեր-
ձաւոր վտանգները, որոնք նախատեսու-
թեամբ կարող են դուրսկել այն վերահաս
չարեքը՝ զորս անշուշտ պիտի կրէ ազգին ամ-
բողջութիւնը, երբ ազգայնութեան, իրա-
ւանց և պատուոյ համար արդէն վատակա-
բեկ եղած ազգային մասը՝ որչափ ալ վտարիկ
ըլլայ, ընկճի և ճմլի անհամեմատ ծանրու-
թեան մը առջեւ, և անոր ընկճելովն յաղ-
թական դուրս ցատկէ՝ ուրիշ հակազգային
մարմին մը, որուն նպատակն ուրիշ բան չէ
և չպիտի ըլլայ, բայց եթէ իբրեւ քաղցկեղ
ճարակիլ, իբրեւ որդն մնաստակար կրծել ազ-
գութեան մարմինը թէ հոս և թէ դրսերը,
ինչպէս ցարդ եղած էր, և յորմէ հարկադ-
րուած էր դադարելու, և իսպառ դադարե-
լու: Մամուլ իրաց այս ծանր վիճակին վրայ
կը հրաւիրէ բոլոր ճշմարիտ ազգասիրաց լուրջ
և զգաստ խորհրդածութիւնքը, և կը յուսայ
որ իր պաշտօնակից Հայ թերթերն ալ
պարզաբանեն այս համառօտ խորհրդածու-

թեան ճշմարտութիւնը, և յորդոր ըլլան ա-
մենայն Հայու 'ի պաշտպանութիւն բուն օգ-
տի ազգութեան և գէթ բանիւ ք. քաջալերեն
մեր այն եղբայրները որոնք իրենց կարողու-
թենէն վեր ճիգն թափեցին և յորդարիւն-
թեամբ կը թափեն յանուն իրաւանց և պատ-
ւոյ Հայութեան, զի այս է նուիրական պարտք
բոլոր ազգագուտ թերթերու:

Մենք առ այժմ այսչափով շատանալով,
խնդրոյն քաղաքական մասին վրայ խորհըր-
դած են ուրիշ անգամու կը թողունք:

ԽՐԻՄԵԱՆ ԱԾՈՒԽ ԶՈՒՆԻ

Այս օրերուս մէջ աղքատը հոգալ ամէն
Հայու պարտքն է. մանաւանդ այն աղքատը,
որ գործել ոչ կարէ՝ մուրանալ ամաչէ:

Հարկաւ Հայոց ազգը ի բնէ անտի ունե-
ցած գլխաւորութիւնը այս օրերուս մէջ ալ
ցուցուց, և շատ ողորմելիներ մխիթարեց:

Միայն մէկը մոռցուեր է: Երկուք պիտի
ըսէինք, սխալեցանք մէկը ըսինք. բայց հոգ-
չէ, երկուքն ալ մէկ ըսել են, բնութեամբ,
սկզբունքով և ընթացքով. Փանոսեան և
Խրիմեան, երկու անկուշտ աղքատներ. ո՞ր-
չափ տաս՝ կառնեն, և դարձեալ բան չա-
ռինք կըսեն: Դարձեալ երեսդ ի վեր դժնեայ
հայեցուածք մ'ունին, երբ ձեռքդ քիչ մը
ատեն սարապ պահես:

Վկայ պէտք են: Խրիմեան 20 տարիէ ի
վեր չէ ազգէն առնելու վրայ է, առանց
տեղ մը տալու, կամ որոշ փէլը ցոյցելու:
Փանոսեան անկէ քիչ մը աւելի վարպետ
փրթած է. գոնէ տեղ մը կը ցուցնէ, թէ եւ
ան ալ ազգային ըլլալու յատկութիւնը չունի:

Այս օրերս փանոսեան կուտի երես տե-
սած չունենալով, նայինք ըսեր է այս օրե-
րուս մէջ աղքատը հոգացող ո՞վ կայ և քանի՞
հոգի կայ:

Մեր դժբաղդութենէն այս օրերս Խրիմ-
եան ալ կուտի երես տեսած չունի եղբր, և

վառելու. ԱՅՈՒԽ անգամ չունի եղեր : Տեսա՞ր մի ողորմելի վիճակը :

Երկու ամիս առաջ պատրիարք էր , և քիւրքը քիւրքին վրայ , սօսաները վառուած , չայլ և ամենայն ինչ պատրաստ . այսօր այնչափ աղքատացեր է , որ վառելու ածուխ անգամ չունի եղեր . . . :

Իմ սիրտս անգամ այս խեղճութեան դիմանալ չի կրնար . արիւնս խմող թշնամիս ալ ըլլայ , ալ պէտք է որ գթամ իր վրայ և կարեկիյ ըլլամ :

Ի՞նչ էլըսես Մէլիստովէյ , սա հանելուկը կրնաս լուծել . ի՞նչ երեսս ի վեր կը ժպտիս . հասկցայ , ըսել կուզես որ սուս տարածայնութիւն է : Իրաւունք ունիս :

Ամէնը աղէկ , սա Խրիմեան Սրբազան մինչեւ օգոստ . 3 իր Ա. հրաժարականին թուականն առած ստակները ասոր անոր ողորմութիւն տուած էր . (տէֆտէր ունի՞ արդեօք . . .) բայց օգոստ . 3 էն մինչև իր վերջին հրաժեշտի թուականը 40—50 հազար զուրուշի կալուղիկ գումար մ'ալ ծոցը դրաւ , սա ի՞նչ ըրաւ . որ անձանթ խղճաւոյն քսակը ընցուց : Անձանթ կըսենք , վասնզի տակաւին մենք երկու մարդ չի տեսնք որ ըսէ թէ Խրիմեան Սրբազան այս կամ այն անձին (յալկանէ յանուանէ ցուցնելով) ողորմութիւն տուած ըլլայ , կամ թէ տուածն ալ 20—30 զուրուշն անցած ըլլայ :

Հաշիւ կընենք , կընենք , սա տուած գրաւմներուն տեղը չենք կրնար գտնել : Մինչև որ ինք տեղը չի ցուցնէ , հնար ալ չի կայ մեզ գտնելու :

Ալ աւելի ի՞նչ կայ . մէկը թող գոյ ըսէ որ Խրիմեան Սրբազան օր ֆէ ԴԲԱՄ ՈՒՆԻՄ ըսած ըլլայ . կամ թէ մէկը ողորմութիւն կամ նուէր ուղած ըլլայ , և ինք ալ ուզողին հետ պատրաստ լացած ըլլայ : Ժամ մը յառաջ 50 , 100 ոսկի Նորին Սրբազնութեան ամբողջ նողը ժամ մը յետոյ դալու ըլլայ , և դրամի խօսք բանայ , լսելիքը չունի : Աս ի՞նչ

խելք չի հասնելիք բան : Դանտյիտին կարա՞ն է որ չի լեցուիր , թէ պահելու տեղն ունի , ուր միշտ կծիկ ընելու վրայ է . բայց մաւրացկանութիւնն ալ ձեռքէ չի ձգէր :

Ո՛վ որ իրօք կը հաւատայ թէ Խրիմեան աղքատ է , պէտք է որ անոր կողմանէ աշխատութիւն յանձն առնէ անոր առած գրաւմներուն գումարը և ծախս ըրած տեղերը ցուցնելու , որ մարդ հաւատայ : Մինչև որ օրինաւոր տեսքով չի հաստատուի որ Խրիմեան քանի մը անգամ հրէհէ տուած է իր հարստութիւնը , կամ թէ քանի մը անգամ գողցուցած է , կամ թէ վաճառականութիւն ընելով նաւերը ընկղմած են , կայն և այն . մարդ հաւատալիք չունի որ Խրիմեան անկուտի է . պարապ տեղը թող ոմանք չի պատուուին :

Եւ սա ողորմութիւն տուած ըլլալուն խօսքն ալ անտեղի է . մէկը որ իր պարտքը չի տար , ողորմութիւն ի՞նչպէս կուտայ . մանաւանդ որ նոյն իսկ առնելիքնոր անձը երբ ողորմութեան արժանի ըլլայ , և Խրիմեանէն անտես առնուի , կամ եթէ քանի մը զրուշ ալ թերհաշիւ առած ըլլայ , ան ալ չարչարանօք առած ըլլայ . . . :

Պարտքը չի վճարելուն գաղտնիքը գիտնալ շատ դժուարին չէ : Նախ այս առնելիքին տէրերը ասդիս անդին ձայն կը հանեն թէ Խրիմեան դրամ չունի . եթէ ունենար , աղբեր , իր պարտքը նախ կուտար : Պէ՛տաւ մ 100 զրուշի պարտքը չի տուողը 500 զուրուշ ի՞նչպէս ողորմութիւն կուտայ . . . ալ կլլող չիկայ , աղբրտանք : Սա առած և տրւած գրաւմներուն ֆէֆտէր տէֆթերը հրատարակուելու է , որ խելքերնիս հասնի :

Քանի մը խօսք ալ այն խղճահարներուն կընենք որ Խրիմեանի ածուխ չունենալը առիթ բռնելով , զանի մեղքընալ կը ձեւացընեն : Նախ ասոնց կըսենք , ածուխ տուէք իրեն , ըլլար նէ դրամ տուէք , ամսական կապեցէք . ազգը ի՞նչ պարտք ունի . ձեր մեղ-

քրքած մարդուն ողորմութիւն տալ, կամ դանի խնամելու համար նորէն փորձա՞նք պիտի ընէ իր գլխուն. այդ օրերը անցա՞ն անցա՞ն և մէյ մ'ալ ետ դառնալիք չունին :

Բայց Մամուլ աւելի աղէկ խրատ մը կուտայ. Խորմեան Սրբազան օգոստ. 3 ի հրաժարագրին մէջ ըսած էր, « Թողէ՛ք որ երթամ ՚ի վարագ. և անդ ուտեմ իմ թանապուր » : Ահա Ազգը թող տուաւ զինքը, հանեց զինքը պատրիարքութեան ծանր բեռին տակէն, ինչո՞ւ Պօլսոյ մէջ կը սրկտայ, և չերթար ՚ի վարագ, ուր փայտ ալ կայ վառելու, հաց՝ ուտելու, թանապուր՝ խմելու. և ըն. և ըն. իր երթալիք տեղը վարագն է. թէ որ հոն ալ չպիտի ընդունին զինքը, վա՛յ է եկեր իր գլխուն : Չենք ըսեր որ Ազգին մէջէն ապուշը կը պակսի, և իր ճարտար լեզուին և ձեւերուն խաբուողներ չեն ըլլար. բայց իր առաջին յաջողութեան հաճելի ձեւ չի կրնար գտնել. պարապ տեղը թող ժամանակ չանցընէ Պօլսոյ մէջ, և իր առջի խաղերը խաղալու յոյս թող չընէ : Հրաժարական տուաւ և խաբեց ամէնքը թէ անկեղծ էր իր հրաժարականը. բայց շուտով իր գոյնը դուրս տուաւ և չի պահեց իր խոստմունքը : Հրաժարեցն վերջն ալ վարագ երթալ և իր թանապուրն ուտել խոստացաւ. հիմա գէթ այս խոստմունքը յիշելու և պահելու է : Աս ալ չի պահեց նէ, ինչպէս որ չի պահելիքը կերելայ, որ մը բռնի աս ալ պահել կուտան իրեն. . . ինչպէս որ իր հրաժարականի խոստմունքն իրեն բռնի պահել տուին :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

(Ծարձակութիւն և վերջ րեւ 350)

Այս միջոցին, պարասրահը խառնաչիփոթ ձայներով կը գողար. որը անկաժէ կը պռնար, որը գառէ կը գոչէր, որմէկն ալ վիզալի կը պոռչտար. երաժշտութիւնը սկսաւ. խառնաչիփոթ աղաղակները՝ կարծես դիւթու-

թեամբ կտրեցան և լանսիյէն սկսաւ :

Պարողներուն միմոսակոն ձեւերը նըկարագրել անկարելի է : Մեր հանրածանօթ ձիւղէն պարին մէջ խեղկատակութիւններովը իրաւամբ առաջին հանդիսացաւ : Վերջապէս խաղը լմնալով ամեն զոյգ սկսան դէպի պիւֆէն դիմել. Գօզմի, Կոմիկ և ձիւղէ ալ պիւֆէին մօտ իրենց նախկին տեղը բռնեցին :

— Է՛հ, գոչեց ձիւղէ. շիմտիտէ չաքմանըն սըրասը տըր. կառսօ՛ն, պիղէ փօնճ կէթիր :

Գօզմի՛ պէն շիմտի կէթիրիմ ըսելով, միայնակ աներեւոյթ եղաւ : Քիչ մը ատեն թողունք որ ձիւղէի խումբը անխնայ փօնճ խմելու զբաղի և մենք ընթերցողներս, ձիրոյ ըսուած դժոխային խաղի սենեակը տառաջնորդենք :

Գօզմի՛ խաղացողներուն խումբին մէջ տեղ մը նստած սկսաւ խաղալ և կէս ոսկի երկու ճիրօյին մէջ տեղը դրաւ : Խաղատէրը ճիրօյին տուփը բանալով, 24 գըրմըզը գոչեց. հայհոյութեան մունչիւն մը արձակեցին խաղացողները. Գօզմի՛ կէս ոսկին կորսնցուցերէր : Վերջապէս այս ահռելի տեսարանին նկարագրութիւնը ընելէ զգուշանալով, սաչափ միայն կրսեմք թէ Գօզմի բոլոր ունեցածը կորսընցունելով այս դժոխային սենեակէն դուրս ելաւ և ընկերացը քով դարցաւ, որոնք կընիկ երկի մարդ վերջին աստիճան գինովցեր էին :

— Գօզմի, պիրազ տահա կէլմէսէն մատմուազէլ Գաթին ֆէսֆէսինտէն պողազընատաք փօնճ պանեօսունա կիրէճէլտի : Էյլիյէ, Կօմիկին օ պիր Նափօլէօնուտա փօնճ տէրեասընտա պօղուլտու. եէմին խտէրիմ քի պու տէվիր Նափօլէօն գըրկընը տէվրի տիր :

— Նէ՞ տէյօր ձիւղէ, Կօմիկ. բարալարը հարճատընը՞ մը :

— Օն բարասընա գատար. սէնտէքիլէր տուրուեօրեա՞ :

— Պէն թէքմիլ ճիրօտա գայալ էթտիմ :

— Պաքըն չաֆաք սէօքտիւ, սապահ օլտու :

պէնիմտէ մարգարէլիյիմ կէլտի չըքտը . եա-
չաւնն Գաւիթ մարգարէ , էլիլվա :

— Էյի ամա պուրտաքի պորճու մուղը՝ նէ
եաբաճաղըղ , մատմաղէլէր կէճ գալտըլար
նասը՝ Էտէլիմ :

— Պաշըմտան աշաղա տամլալար էնէյոր .
չիմտի տուտում աղապամ ույանմըշ տըր , նէ՞
ճէվապ վէրէճէլիմ , ա՛խ Ասվածածին :

— Նէ՛ ճէվապ վէրէճէլիմ . պալտա չաք-
տըք էլլէնտիք տէրսին , վէսսէլամ :

— Բէզիլլիլին վազթը՝ մը , ճիւզէ . պիր շէյ
տիւշիւն , շու պորճու մուղը վէրէլիմ :

— Էշէյէ պինմիշ էշէք արայոր . ճէպինտէ-
քի սահաթը պիւֆէյէ պրաք եարնն ալըրսըն :

— Էյ սանա վէրէլիմ տէ սէն վէր :

— Ճանըմ , Ալլահ աշիլնա օլտուն կոմիկ ,
պիղի էվին սօքաղնա դատար պրազընտա նէ
եաբարսանըղ եափըն . ա՛խ , թէօպէլէր թէօպէ-
սի պիր տահա պալտունն իսմինի վէրմէլիմ :

— Ճանըմ , գօրգմայըն մատմաղէլէր , պիր
շէյ եօգ . տահա էվտէն ույանմամըշ տըրլար .
հայտէլին չափուք պիղ սիղի պրաքըրըղ ըսե-
լով , ճիւզէն հոն թողուցին և տճապարանօք
մեկնեցան , Յիրաւի ալ օրիորդ թէրէղօն և
Գաթինին հայրերնին և մայրերնին , իրենց
աղջկունքը մահճերնսն մէջ չը տեսնալով ,
սոսկալի մտատանջութեան մէջ էին , երբ
երկու օրիորդները տուններնուն ներս մտան ,
այնչափ մեծ էր հօրերնուն բարկութիւնը ,
որ մայրական սէրը միայն կարող եղաւ քիչ
մը մեղմացնել , և անկէ վերջը ուխտեցին որ
պալօյին անունն անդամ չըտան : Թերեւս չա-
տեր մեր նկարագրութեան մէջ չափազան-
ցութիւն նշմարեն , սակայն ցաւ ի սիրտ
ստիպուած եմք բառ առ բառ ճշմարտու-
թիւն ըլլալը խոստովանիլ :

ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Հիմա մեր ընթերցողները պիտի ըսեն թէ
աս ալ նոր լուր մ'է որ գրեր է . ամենուն

գիտցած բանն է որ ամէն տարի Ծնունդը
շնորհաւորելու համար իրարու այցելութեան
կերթան :

Աս տարին ուրիշ տարիներու պէս չէ . գօ-
գօղութեան տարի է : Անոր համար աս տար-
ուան մօտան ալ շնորհաւորի չերթալն է ե-
ղեր . երթան ալ նէ , պարապ տեղը տանը
դուռը չալելով ետ դառնալու է :

Աս տարի ամենէն աւելի շնորհաւորի պը-
տըտողները հաղլէյի ֆիդայիները , ժափուները և ս-
խաններն էին :

— Ճանըմ , կըսէր միտտարին մէկը . աս
ամէն տուններն ալ պարպունքը են , ի՞նչ են ե-
ղեր . մէջը մարդ չիկայ նէ , քիրածի գտնենք
ատոնց համար : Մահալլէնու Ծնունդի պախ-
շիշ չը կրցանք ժողվել նէ , պարէ քիրածի
համար ավայիտ առնենք :

Անդէն սախա մը ժամկոչին հանդիպելով ,
կ'ըսէ .

— Ալլահը սէվէրսէն , պու կիւն նէ՞ չէլտ
բասգալեա տըր սիղէ , էօլլէն վազթը քիլի-
սէյէ՞ մի կիթմիլլէր նէ՞ եաբմըշար , էվէրտէ
ատամ եօգ :

— Թալէհիմիղտէն պու պիր գաչ կիւն հա-
վալար էյի կիթտի տէ , ղէյէր կէզինմէյէ կիթ-
միլլէր , կը պատասխանէ ժամկոչը ամաչելով :

Տէր պապային մէկն ալ տղայ մը ետին
ձգած , տունէ տուն պտըտելով , օրհնութիւ-
նը դռնէն կուտար կ'երթար :

Աս տարի շատ տուններու ներսի դին չ'օրհ-
նուած մնաց :

Որին ալ աղան տունը չը գտնուելուն հա-
մար տէրտէրին՝ փարան ետքը կը ղըկենք ,
ըսեր ճամբեր են :

Հիմա այս լուրերը առնենքն ետքը՝ ըն-
թերցողները կրնան իմանալ թէ Ծնունդին
օրերը ինչո՞ւ համար փողոցները պտըտողներ
շատ կային , բայց շնորհաւորի համար տունե-
րը պտըտողներ՝ քիչ :

Ձատկին ալ ասանկ չ'ըլլալու համար՝ չը-
շնորհաւորի եկողներուն անուշ , խահուէ , բա-

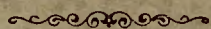
խի, և այլն հանելը պարիթի զարնելու է. եթէ ոչ՝ Զատիկի, Ծնունդի պատճառաւ տալին գոնէ երկու անգամ զիրար տեսնող բաւեկամները ալ բնաւ չը պիտի տեսնեն զիրար :

Բայց մէկ քանի ըրախիճիներ ալ կը գտնուին որոնց չնորհաւորի դայողները տուններնին գոյ կը գտնեն, իսկ իրենք հին և նոր ծանօթներէն մէկն ալ պակաս չեն թողուր, երթալ չնորհաւորելով տանկլով կլլելու համար :

Աս մարդիկն ալ պիտի բարկանան եղեր հնաւանդ սովորութիւն մը պարիթ ըլլալուն դէմ :

Մեզի հարցունեն նէ, շատ բարկանալու չեն. ինչու որ տունէ տուն պտըտելով կլլելու համար ուրիշ մօտաներ ալ ելած են հիմա :

Շնորհաւորին օղի խմել գինովնալը պարիթի զարնէ նէ, աղջիկտեսի համար տունէ տուն պտըտելով կրնան կլլել և պատուաւոր կերպով ալ ընդունուիլ, եթէ շոշորդութիւններնին երեւան չը հանեն :

ՀԱՍՈՒՆԵԱՆՑ ՄԷՎ ԿԱՏԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Աս Հասունեան ըսուած արարածները կենդանի մարդոց հետ խաղալու համար չուանին վրայ ելնելէն ետքը երբ որ փաթ տէյի վար ինկան, հիմա ալ ելեր են իրենց պարտութեան վրէժը մեռելներէն առնելու :

Պէտքը քտէրէի մէջ Հակահասունեան Հայ մը կը մեռնի :

Տանուտէրը որ Հասունեան մ'է եղեր, կը փախի տունէն կերթայ որ չըլլայ թէ դուրսը հոգին տանելու համար տունը հաւաքուելով, իրեն գլխուն ալ փորձանք մը բերեն :

Հարկաւ Հասունեան վարդապետները ասոր համար ալ վկայութիւն մը գտած ըլլալուն վատիկանի տիեզերական ժողովին արձանադրութիւններէն :

Ինչ որ է, սատանաները յուղարկաւոր Հակահասուններէն վախնալով, անոնց չեն կըր-

նար դաշիլ, և առանց փորձանքի ննջեցեալ տնէն դուրս կը հանուի, բայց փողոցին մէջ մէկ քանի կատղած դուրս կը հանդիպին իրենց :

Հասունիսթ վարդապետին մէկը տան մը պատուհանին առջև նստած ըլլալով, երբոր Հակահասունեանց բերնէն ննջեցեալի շարականները կը լսէ, ջիղերը թուր կերնեն, կը վրժի, ինքիմէն դուրս կելլէ և խենթի մը պէս պատուհանէն վար կը պօռայ :

— Նաֆիլէ Զայըրա կէօթիւրմէյինիդ, օրտա դապուլ իթմէղէր, տօղրու Վիմպոսա, Լիմպոսա :

Յուղարկաւորները խենթին դէմ խենթութիւն չսկսելու համար անձայն ճանբանին կը շարունակեն :

Քիչ մը յառաջ երթալով, ուրիշ Հասունիսթ վարդապետ մը դէմերնին կենէ, որ ննջեցեալ մը թաղելէ կը վերադառնար, կառքին մէջ բազմած :

Աս ալ Հակահասունեանց ձայնը առածին պէս՝ սիյիւներուն կը դաշի և կատալութենէն տէօրթ նալ քշել կուտայ ձիերը յուղարկաւորայ խմբին մէջէն :

Աս ընողը վարդապետ մ'է և արքայութեան դուները միայն իրենց համար բայ քարողող վարդապետ մը :

Եթէ այդ վարդապետը քրիստոնեայ եղած ըլլար, քրիստոնէից սովորութեան հետեւելով, յուղարկաւորայ խմբին առջեւէն տարուող խաչին ի պատիւ գոնէ, այդ խումբը կատաղաբար կոխելով չէր անցներ :

Եթէ հեթանոս մ'եղած ըլլար, ննջեցեալի մը սովորական յարգանքը մատուցանելու քաղաքավարութեան հետեւելով գոնէ, քիչ մը մէկգի պիտի քաշուէր, մինչեւ որ յուղարկաւորայ խումբը անցնէր :

Ուստի ընթերցողին կը թողունք մակաբերել թէ յիշեալ վարդապետը ի՞նչ կրօնքի կը ծառայէ և ի՞նչ ցեղէ է եղեր :

Քիչ մը վերջը 4-5 Յոյն քահանայներ ալ

ննջեցելոյն դէմը կեննն որոնք ամենայն յարգանք մէկ կողմ կայնելով, իբրեւ մարդ և իբրեւ քրիստոնեայ իրենց պարտքը կը կատարեն :

Մոլեռանդութիւնը այն ատիճան պաշարեր է Հասունիսթ ազգայնոց միտքն ու սիրտը որ կիրքերնին յագեցունելու համար մեռելոց դիակներէն ալ վրէժինդիր ըլլալու չափ կը ցածնան :

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻԻ 192—194

Վարչութիւն Պ. Մարտիրոսի

1874 Յուլի 11 Ուրբաթ Գեղեցի Ժամ 3

ԿՈՅՐՆ ՏԻՐԱՆ

Ողբերգութիւն ի հինգ արարս

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Արեւելեան թատրոնին մէջ երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի գիշերները պարահանդէս պիտի տրուի :

Մուտք մէկ մէծիտիէ . օթեակք երկու մէծիտիէ :

Կանայք մուտք վճարելէ ազատ են :

ՀԱՆՐԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

1874 ՏԱՐԻՈՅ

Գ. Զարդարեան գործարանէն ի լոյս ընծայեալ .

Ոոյն Օրացոյցը 365 երեսէ հատոր կազմ

մուտք գործ մ'է, տուներու և գրասենեակներու մէջ կախուելու և բոլոր Հայ վաճառականաց համար գործածուելու յարմար գիրքով մը շինուած, որուն ամէն մէկ երեսին վրայ կը պարունակին Հայոց, Յունաց, Տաճկաց և լատինաց ամիսներու անուններն ու թուականները խոշոր տառերով նշանակուած և մասնաւոր գծերով բաժնուած :

Կը ծախուի Ալաճա-Համամ Զարդարեան գործարանը ի գին կէս արծաթ մէծիտ :

ՏՕՆ ՔԻՇՈԹ

ՏԵՏՐ Է .

Զերվանտէս Սպանիայի անուանի վիպասանին այս նշանաւոր գործը լոր Գաղղ. է թարգմանած է Սահ : Վարժարանի սաներէն մին տետր առ տետր պիտի հրատարակուի և արդէն ի տետրն ալ տպուած ըլլալով կը ծախուի ի Ֆրէնկեան գրատուն . Մահ մուտ փաշայ թօհաֆէն ճանիկ աղայի խանութը և Սամաթիոյ Հայկ . զբօսարանը, նաև ցրուիչներու ձեռամբ Գործոյս յառաջարանը առաջին հատորէն վերջը պիտի հրատարակուի : Գին միոյ տետրին 40 փարայ :

ՊԱՋԷՆ ՄԱՐԱԶԱՍԻՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

ԿՐԱՆ ԹՐԻԱՆՕՆ ՊԱԼԱՏՆ

Ի ՎԵՐՍԱՅԼ

Ժ. տետրը արդէն տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած ըլլալով, ամեն գրավաճառաց և լրագիր ծախողներուն քով կը գտնուի :

Գին 40 փարայ :

ՇԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

ԳԵՌՐԳ Ե. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ԳԱՎԱՅԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Ե. ՊԱՐՈՆԵԱՆ